

Groen in de binnenstad Deventer

Spelregels voor vergroening

December 2024

gemeente
Deventer

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	2
2. Gebied	3
Begrenzing	3
Waarom vergroenen?	4
Groenstructuur binnenstad	5
Karakter openbare ruimte	6
3. Uitgangspunten groen	8
4. Spelregels per deelgebied	11
Bijzondere pleinen	12
Aanloopstraten, kernwinkelstraten en dwaalmilieu middeleeuwse kern	14
Woonstraten middeleeuwse kern	16
Negentiende-eeuwse straten	18
5. Vergroening door de gemeente	20
Initiatief gemeente Deventer	20
6. Inspiratie en plantensoorten	21

1. Aanleiding

De gemeente is verheugd over alle initiatieven voor vergroening van de binnenstad door inwoners, ondernemers en vastgoedeigenaren. Ondernemers en vastgoedeigenaren in de binnenstad hebben de wens geuit om de binnenstad aantrekkelijker te maken door vergroening. Veel inwoners hebben ook deze wens of hebben al het initiatief genomen om te vergroenen. De gemeente ondersteunt dit en deelt ook deze wens. Vanuit de gemeente en de BIZ is budget beschikbaar om groenprojecten te realiseren. De BIZ is de Bedrijfs Investerings Zone waarin gemeente, ondernemers en vastgoedeigenaren samenwerken aan een vitale binnenstad.

De aanleiding voor dit document is de behoefte aan richtlijnen voor de manier waarop we de binnenstad vergroenen in de openbare ruimte. Deze richtlijnen helpen om ervoor te zorgen dat het groen past bij het karakter van de binnenstad. Daarmee kan het een positieve bijdrage leveren aan het aantrekkelijker maken van de binnenstad. Het zorgt er tevens voor dat groen geen overlast veroorzaakt en dat straten veilig en toegankelijk blijven. Daarnaast versterken richtlijnen de bijdrage van het groen aan verduurzaming van de stad. Het kan zo de gevolgen van klimaatverandering verkleinen en de biodiversiteit vergroten en bijdragen aan een gezonde leefomgeving.

Dit document richt zich op initiatieven van ondernemers, vastgoedeigenaren en inwoners in de binnenstad. Het is niet bedoeld voor de inrichting van het openbaar gebied, maar geldt als richtlijn voor de toetsing en handhaving van groene initiatieven. Het is een aanvulling en aanpassing op het Beeldkwaliteitsplan Deventer Binnenstad, opgesteld door SteenhuisMeurs in 2021. Daarin staan enkele richtlijnen voor groen in de binnenstad, maar dit is onvoldoende om initiatieven vanuit de stad te kunnen beoordelen. Dit document geeft meer mogelijkheden

voor vergroening dan het beeldkwaliteitsplan. In het beeldkwaliteitsplan staat onder andere het volgende geschreven: *“Het groen is een belangrijk element van het stadsgezicht en een enorme kwaliteit voor de leefbaarheid van en biodiversiteit in de stad en de gezondheid van zijn bewoners en gebruikers. Er zijn parken en bomenlanen, singels, de Worp en plantsoenen. Ook de binnenterreinen en (particuliere) tuinen horen bij de groenstructuur in de binnenstad. Met de toenemende hittestress, droogte en wateroverlast, wint het groen aan betekenis. Net zoals er structureel en samenhangend wordt gekeken naar de bebouwing en de inrichting van de openbare ruimte, verdient ook het groen in het stadsgezicht samenhang en afstemming op het niveau van de binnenstad als geheel. Plekken die ooit een groen karakter hadden kunnen hierbij uitgangspunten en inspiratie voor de toekomst leveren. Het doel is om groen volwaardig en stadsbreed te laten bijdragen aan de duurzame kwaliteit van het beschermde stadsgezicht, waarbij de (verdwenen) historische groenaanleg een belangrijk aanknopingspunt kan bieden.*

De wens om te vergroenen is voor de gemeente zelf ook aanleiding om te onderzoeken op welke manier de openbare ruimte vergroend kan worden. Parallel aan het opstellen van dit document worden plekken in de binnenstad aangewezen waar de gemeente gaat vergroenen. In hoofdstuk 4 wordt hier nader op ingegaan.

Alle foto's in dit document zijn gemaakt in de binnenstad van Deventer en dienen dus ter inspiratie voor toekomstige vergroening.

2. Gebied

Begrenzing

De rode lijn op de kaart hiernaast geeft de grens aan van het gebied waarop dit document van toepassing is. Het gaat daarbij om het openbaar gebied dat in beheer is van de gemeente. In grote lijnen is dit de middeleeuwse kern van de binnenstad en de 19^e eeuwse schil daaromheen aan de noord- en westzijde. Deze verdeling wordt eveneens gehanteerd in het beeldkwaliteitsplan.

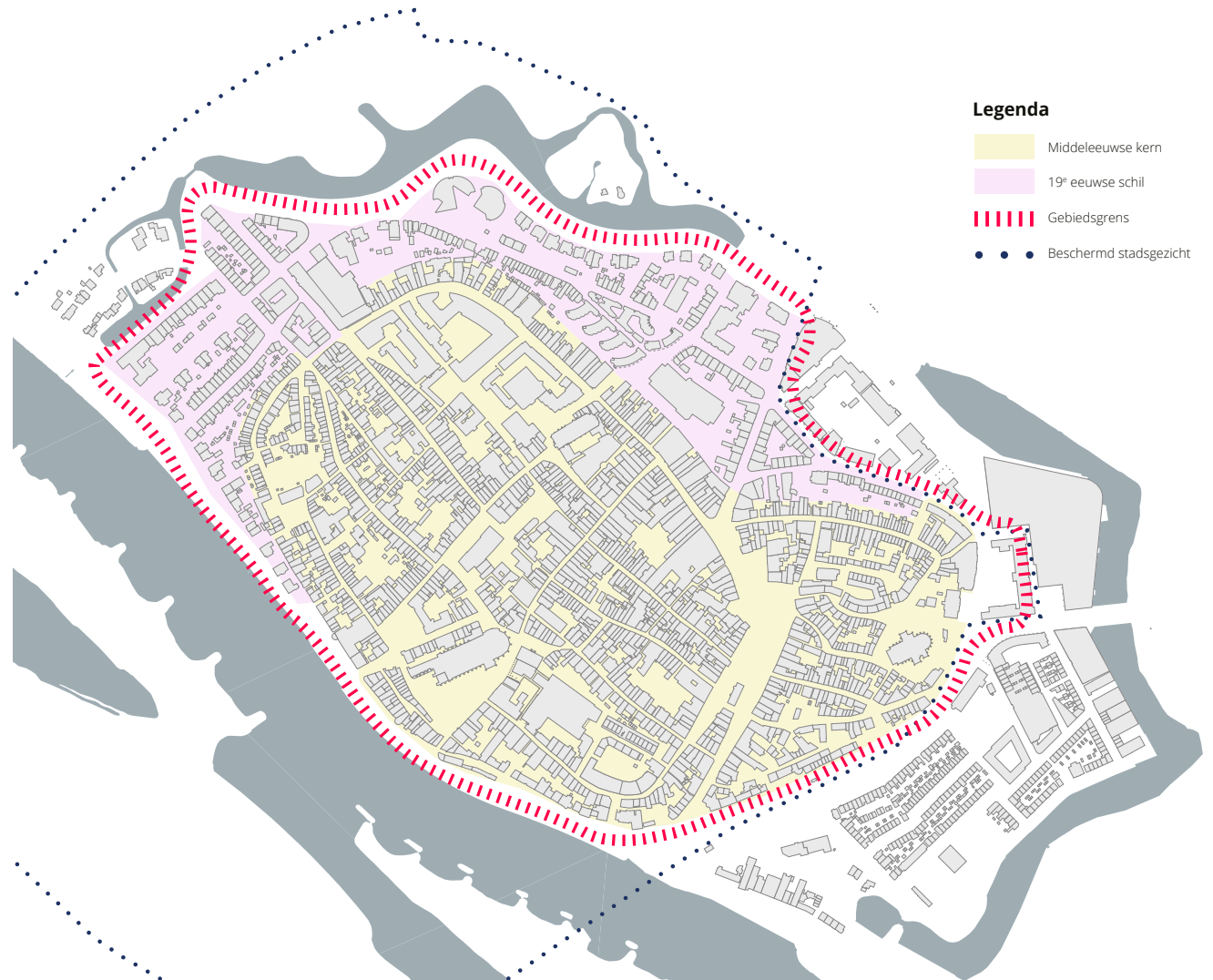
Middeleeuwse stad

Met bewoning op een aantal rivierduinen aan de IJssel, is rond het jaar 900 besloten een wal rond de bebouwing te leggen ter verdediging tegen Vikingen. Deze wal is een nog goed herkenbare vorm in de stad. Enkele eeuwen later is het bergkwartier daaraan toegevoegd. Het huidige stratenpatroon binnen deze wallen is nog nauwelijks aangepast sinds de middeleeuwen. En ook veel bebouwing, of delen daarvan, stamt uit deze tijd. Op enkele plekken is stadsvernieuwing gerealiseerd.

19^e Eeuwse ring

Ontstaan na het slechten van de vestingwallen, met aan de noordwestzijde met name wonen. Met name richting het noorden en oosten bevinden zich ook enkele werklocaties. Door stadsvernieuwing en verschillende functies kent het gebied een relatief grote verscheidenheid aan bebouwing. Het stratenpatroon is in grote lijnen in tact gebleven.

Binnen de gebiedsgrens zijn verschillende gebiedskarakters te onderscheiden. Voor elk karakter zijn verschillende richtlijnen opgesteld die in het volgende hoofdstuk aan bod komen.

Waarom vergroenen?

Er is een groeiende behoefte en noodzaak om onze leefomgeving te vergroenen. Het draagt onder andere bij aan een gezondere leefomgeving, het helpt om ons aan te passen aan klimaatverandering, het kan de belevingswaarde van de stad verhogen en het draagt bij aan meer natuur in de stad. Vanwege de vele voordelen van groen in de stad stelt de gemeente subsidie beschikbaar. Deze is aan te vragen via de volgende website: <https://dloket.deventer.nl/loket/producten-en-diensten/subsidie-groene-daken-en-gevels>.

Gezonde leefomgeving

Er is steeds meer bewijs dat groen bijdraagt aan ons welbevinden. We voelen ons beter als we zicht hebben op groen en ermee verbonden zijn. Dit effect is sterker als we meer omringd zijn door natuur en er meer diversiteit is. Daarnaast helpt het groen om hittestress te voorkomen tijdens warme dagen en het verkleint de kans op wateroverlast.

Groen draagt bij aan een gezonde leefomgeving

Aanpassen aan klimaatverandering

Door klimaatverandering krijgen we vaker te maken met hittestress, wateroverlast en droogte. Meer groen in de stad verkleint dit effect. Grote bomen brengen schaduw en verdamping, en daardoor koelte. Ze vangen ook regenwater op en doordat we meer ruimte maken tussen de stenen kan het water infiltreren in de bodem. Dat kan bijvoorbeeld met een plantvak waar het water naartoe kan

stromen. Daardoor hebben we uiteindelijk minder last van wateroverlast tijdens hevige buien. En daarnaast verkleint dit de kans op droogtestress, omdat er meer regenwater in de grond komt.

Groen geeft verkoeling

Belevingswaarde

Er is een groeiende behoefte aan groen in de stad. Mensen nemen initiatief om te vergroenen. Ze dragen graag bij aan meer natuur in de stad en vinden het groen vaak een mooie toevoeging aan hun pand en aan de straat. Van oudsher is de Deventer binnenstad vrij stenig met de binnenhoven als groene uitzondering. En op de grote pleinen is ruimte voor grote bomen. Het stenige karakter is een belangrijke cultuurhistorische waarde. Er is echter steeds meer behoefte om te vergroenen, omdat het nuttig is, maar ook omdat mensen het mooi vinden. Het verhoogt de belevingswaarde. Daarbij is het van belang om te vergroenen in harmonie met de cultuurhistorische en architectonische waarden.

Natuur in de stad

De gemeente heeft het doel om de biodiversiteit te vergroten in de stad. Daarvoor is een sterke en verbonden groenstructuur nodig met zoveel mogelijk inheemse plantensoorten. Het vergroenen van de binnenstad kan hier aan bijdragen. Belangrijk daarbij is om zoveel mogelijk

Groen verhoogt de belevingswaarde

plantensoorten te planten die hier van nature voorkomen. Daar hebben diersoorten, zoals vogels, vlinders en bijen, het meeste profijt van. Waardevol zijn ook de planten die spontaan verschijnen, zoals natuurlijke muurbegroeiingen die de binnenstad verrijken. Van belang zijnde soorten zijn daarbij onder andere: Muurbloem, Klein glaskruid, Gele helmblom, Kandelaartje, Muurvaren, Tongvaren en Muurleeuwebekje. Let hierbij wel op dat gebouwen niet beschadigd raken (op termijn) en dat het spontane groen de doorgang niet belemmerd.

Flora en fauna in de stad

Groenstructuur binnenstad

De binnenstad van Deventer ligt op een unieke plek langs de IJssel met Natura2000 gebied op slechts een paar honderd meter afstand. De IJssel is onderdeel van Natuur Netwerk Nederland en grenst vrijwel direct aan de binnenstad. Om de binnenstad ligt een groene gordel met veel water, grote bomen en groene doorzichten met het Rijsterborgherpark als landschappelijk, ecologisch en cultuurhistorisch waardevolle structuur. Het Beeldkwaliteitsplan Deventer Binnenstad schrijft over het Rijsterborgherpark, het IJssellandschap en Het Worp plantsoen het volgende:

“Voor de drie groengebieden geldt dat het groene karakter en de ruimtelijke en visuele relatie met de binnenstad van groot belang zijn. Voorzieningen worden zorgvuldig ingebed binnen de gebiedskenmerken. De Melksterweide en het Worpplantsoen zijn onderdeel van het IJssel- en uiterwaardenlandschap en overstroomt als de rivier buiten de oevers treedt. Karakterstiek is de geleidelijke landschappelijke overgang tussen weide, plantsoen en rivier.”

Ook de binnenstad heeft waardevolle groenstructuren. Achter veel historische panden liggen groene oases verborgen met oude, volgroeide bomen en veel diversiteit. Het straatbeeld is relatief stenig. Dit is van oudsher het karakter van de binnenstad, waardoor een sterk en waardevol contrast is ontstaan met de groene binnenhoven. Op enkele plekken hebben groene initiatieven voor meer groen gezorgd, zoals in de Walstraat. Ook binnen het kernwinkelgebied is op verschillende plekken ruimte gemaakt voor groen. Er zijn op veel plekken klimplanten en geveltuintjes geplaatst. In de woongebieden krijgen deze meer ruimte en bepalen ze meer het karakter van de straten, zoals in het Bergkwartier en Noorderbergkwartier. In de straten is vaak een grote diversiteit aan wilde flora te vinden. En juist de verscheidenheid aan historische panden en plekken in de binnenstad van Deventer vormt een bijzonder habitat waar zeldzame flora en fauna op gedijen.

Karakter openbare ruimte

Om de binnenstad op een passende manier te kunnen vergroenen is een verdeling gemaakt in karakters van de openbare ruimte. De kaart hiernaast laat deze karakters zien. Dit sluit grotendeels aan bij de verdeling die is gemaakt in het beeldkwaliteitsplan, zodat richtlijnen voor vergroening logisch hierop aansluiten. De verdeling is gemaakt op basis van bouwperiode van de middeleeuwse kern en de 19^e eeuwse schil en vervolgens op functie en typologie. Hierna volgt een toelichting op de verschillende karakters in de binnenstad.

Bijzondere pleinen in de middeleeuwse kern

De pleinen van de middeleeuwse kern kennen een verscheidenheid in karakters en ruimte beleving. Ze vormen een mooi contrast met de smalle straten van de middeleeuwse kern. De structuur is nog vergelijkbaar met het einde van de middeleeuwen. De bijzondere pleinen zijn: de Brink, het Grote Kerkhof, de Nieuwe Markt, het Muggeplein, de Stromarkt, het Lamme van Dieseplein en het Broederenplein. Grote bomen met boomvakken in de verharding bepalen veelal het groene beeld. De Lebuinuspleinen worden of zijn recent opnieuw ingericht en bieden meer ruimte voor groen. Op en rond het Broederenplein liggen ook kansen voor vergroening.

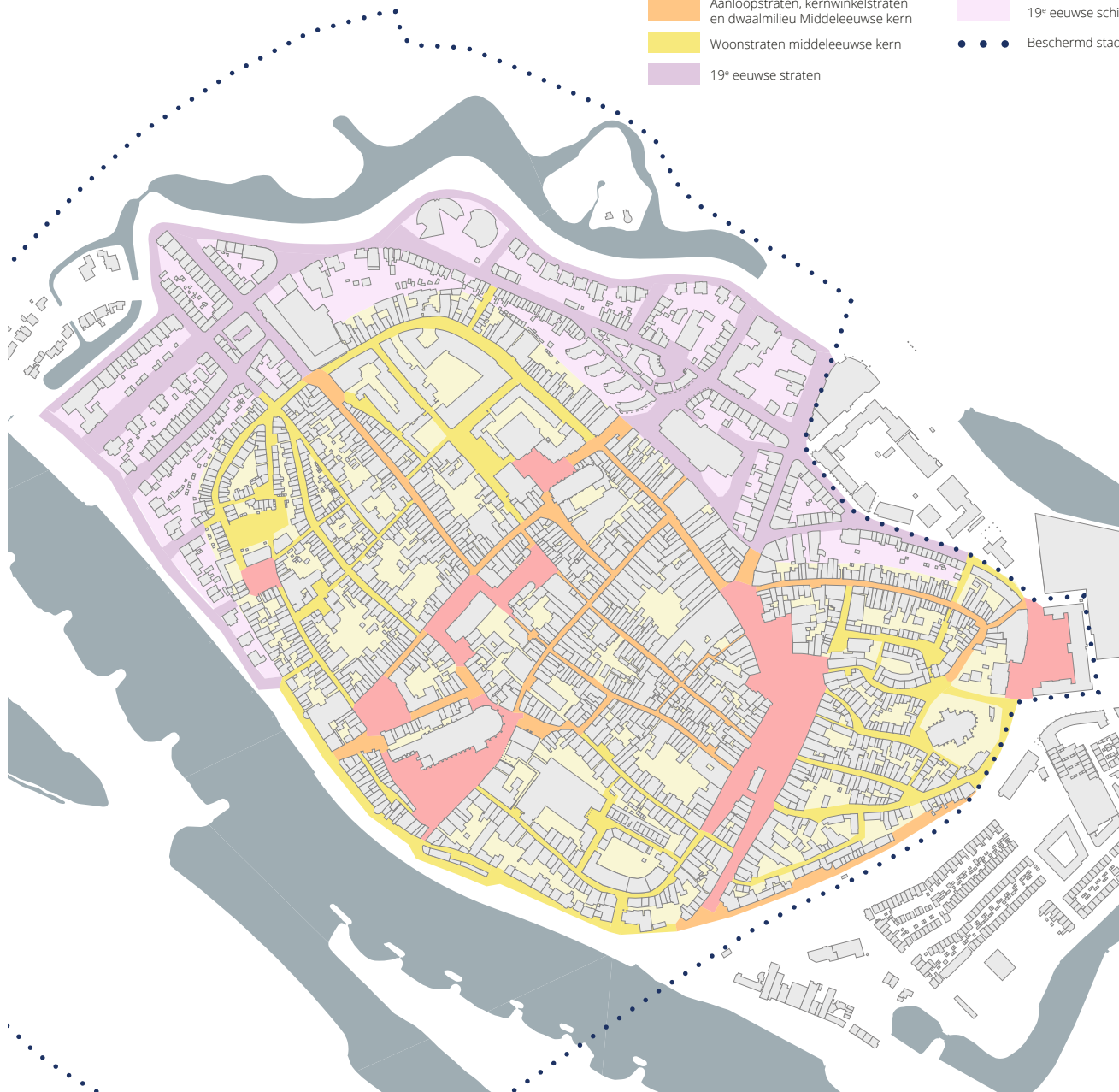
Aanloopstraten, kernwinkelstraten en dwaalmilieu Middeleeuwse kern

De structuur van de middeleeuwse kern is nog vrijwel in tact en bepaalt voor een groot deel het karakter van het gebied. De smalle gebogen straten met kleinschalige bebouwing zorgen voor het dwaalmilieu met veel kleine winkels. De Lange Bisschopstraat ligt in het hart van het gebied. Hier bepalen grotere winkels meer het karakter, is minder ruimte voor groen en meer ruimte voor winkelaars. Ondanks dat veel van deze straten relatief smal zijn, trekken de functies veel bezoekers.

De diversiteit van karakters binnen de aanloopstraten is relatief groot. De Smedenstraat is breder, met veel langsparkeren en heeft een lagere dichtheid aan winkels dan de Walstraat, die smal is en voetgangerszone is. In deze straten is vaker dan in de winkelstraten ruimte voor

Legenda

	Bijzondere pleinen		Middeleeuwse kern
	Aanloopstraten, kernwinkelstraten en dwaalmilieu Middeleeuwse kern		19 ^e eeuwse schil
	Woonstraten middeleeuwse kern		Beschermd stadsgezicht
	19 ^e eeuwse straten		

groen, bijvoorbeeld in de vorm van straatbomen, maar ook geveltuinen of plantenbakken.

Woonstraten middeleeuwse kern

De woonstraten liggen veelal in de luwte van de stad, waar minder bezoekers komen. De woonstraten binnen het middeleeuwse centrum, met name in het Bergkwartier en Noordenbergkwartier, zijn populaire buurten om doorheen te dwalen en hebben daarmee een recreatieve functie. Deze karakteristieke buurten vormen dus mede het 'visitekaartje' van Deventer.

Het middeleeuwse centrum kent met name smalle straten en stegen die het gebied een kleinschalig en beschermt karakter geven. Het aanwezige gevelgroen, met geveltuintjes, klimplanten en plantenpotten, versterkt dit gevoel. In de smalle straten concurreren gevelgroen, wandelaars, fietsers, rijdende auto's en geparkeerde auto's met de ruimte. In de straten waar meer ruimte is, krijgen deze functies meer hun eigen plek, zoals de inrichting van langspaarkeervakken en voetpaden. Hier is ook vaker ruimte voor straatbomen.

19^e eeuwse straten

In het beeldkwaliteitsplan staat het volgende geschreven over de 19^e eeuwse schil: *"Om de binnenstad ligt de negentiende-eeuwse schil, tussen de binnengracht en de singels. Vanouds was dit een militaire zone, die geleidelijk transformeerde tot een uitbreidingszone van de binnenstad. Het Boreelplein met de omringende bebouwing herinnert aan de militaire functie. In het zuidelijke deel van de schil waren vanouds voornamelijk industriële functies, vanwege de aanwezigheid van de haven. Dit deel valt buiten het beschermde stadsgezicht. Het noordelijk deel bestond uit voornamelijk woonkwartieren en het Rijsterborgherpark, die wel in het beschermde stadsgezicht liggen."* Deze straten vormen het overgangsgebied van de middeleeuwse kern naar de groene singelstructuur rondom het centrum. De 19^e eeuwse gebouwen zijn vrij statig en er is meer ruimte dan in de smalle middeleeuwse straten. Het zijn voornamelijk

woongebieden met enkele functies, met name in het noordoostelijk deel.

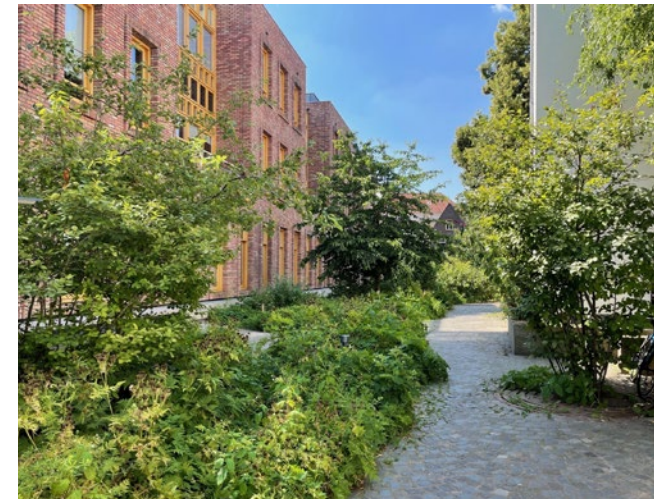
Groene binnenhoven

In de luwte van de binnenstad liggen verschillende groene binnenhoven. Dit zijn vaak oases van rust, middenin de drukke, verharde en dicht bebouwde binnenstad.

Deventer heeft een sterk handelsverleden. Van vroeger uit werden de pleinen en straten voor handel gebruikt en voor het aanleveren van goederen. De binnentuinen dienden als groene oases, stadsboerderijen of moestuinen. Dat verklaart dat de straten en pleinen een stenig karakter hadden, maar de binnenhoven juist groen waren.

Het verder ontharden van de binnenhoven en het vergroenen van de binnentuinen versterkt het cultuurhistorisch karakter van deze plekken. Van oudsher zijn dit de meest logische plekken om te vergroenen en zijn het de groene longen van de stad. De gemeente moedigt vergroenen op deze plekken sterk aan.

Op deze pagina een aantal beelden van groene binnenhoven ter inspiratie en als duiding van belangrijke plekken in de binnenstad.

3. Uitgangspunten groen

In dit hoofdstuk volgen eerst een aantal algemene uitgangspunten en voorwaarden die gelden voor alle groen initiatieven in het centrum. Daarna volgen spelregels en voorwaarden per deelgebied in hoofdstuk 4. Het is een actualisatie van de uitgangspunten en spelregels die zijn opgenomen in het Beeldkwaliteitsplan Deventer binnenstad.

Daarnaast gelden de richtlijnen uit het Programma van Eisen voor de openbare ruimte. Daarin zijn eisen en richtlijnen opgenomen over de vormgeving en plaatsing van groenelementen en beplantingssoorten. De gemeente hanteert voorwaarden voor het gebruik van ruimte voor geveltuinen, gebaseerd op de algemene plaatselijke verordening (APV). Beide documenten zijn op de website van de gemeente Deventer te raadplegen.

Algemene uitgangspunten

Voor het toepassen van groen gelden onderstaande algemene uitgangspunten. Dit geldt dus voor al het groen in de gehele binnenstad:

- Er is toestemming nodig van de gemeente om een geveltuin aan te leggen of plantenbak te plaatsen in openbaar gebied.
- Zorg dat wordt voldaan aan de algemeen geldende regels voor geveltuinen (zie volgende paragraaf).
- Zorg voor voldoende beheer en onderhoud van het groen, zodat dit geen overlast veroorzaakt. Het groen dient binnen de afgesproken afmetingen te blijven.
- Het groen mag de vrije doorgang niet beperken. Er moet ten minste 1,2 m vrije doorgang op de stoep overblijven.
- Neem bij het toepassen van groen bij een monument de volgende richtlijnen in acht:
 - De beplanting mag niet tot schade leiden aan het monument.
 - Er mag geen klimconstructie in de muur worden bevestigd.

- De groene gevel mag niet ten koste gaan van de architectonische en cultuurhistorische waarden.
- Weeg de cultuurhistorische waarde van het monument af tegen de wens om te vergroenen. De architectuurhistorische waarde kan aanleiding zijn om juist niet te vergroenen.
- Bevestigingspunten van gevelgroen monteren op een monument is altijd vergunningsplichtig. In het vergunningetraject zal een afweging gemaakt worden tussen monumentwaarden en de wens tot vergroening.
- Gebruik geen hechtende klimplanten op gevels, zoals klimop (hedera). Deze veroorzaken vaak onherstelbare schade. Kies voor 'rankende' planten, die via een draad of rek naar boven groeien. Kies daarbij voor een draad of rek dat zo min mogelijk opvalt, niet gaat roesten, lang mee gaat en degelijk bevestigd is.
- Maak gebruik van de volgende materialen om een rand te maken rond geveltuinen:
 - klinkers of betontegels, gelijk aan gebruikte klinkers of tegels in de straat, in de vorm van een kopse rollaag of rechtopstaande betontegels;
 - natuursteen
 - cortenstaal
- Plantbakken zijn mogelijk als:
 - Doorstroming van voetgangers, verkeer, logistiek en hulpdiensten niet gehinderd wordt.
 - Deze verplaatsbaar zijn en niet worden ingegraven.
- Gemetselde en/of vaste plantenbakken zijn niet toegestaan.
- Houd daarnaast bij het toepassen van plantenbakken rekening met de volgende uitgangspunten:
 - Zorg dat het formaat van de plantenbakken past bij het afmetingen van het gebouw en de ruimte rond het gebouw.
 - Kies voor plantenbakken van hout, (corten)staal of aardewerk. In overleg kan hiervan worden afgeweken, bijvoorbeeld als de functie van het pand daarom vraagt.

- Kies plantenbakken met een natuurlijke kleur en rustige uitstraling die aansluit bij de architectuur van het pand.
- Zorg dat de uitstraling van de plantenbak past bij het karakter van het gebouw en de omgeving.
- Houd er rekening mee dat planten in een bak met name in de zomerperiode water en voeding nodig hebben. Dat vergt dus aandacht en tijd. Planten die in de volle grond wortelen hebben minder verzorging nodig.
- Plantgaten mogen geen natuurstenen stoepen aantasten.
- Het plantgat voor klimplanten hoeft niet groot te zijn, bijvoorbeeld enkele klinkers of een tegel, waardoor de impact op de verharding beperkt blijft. Wanneer voor een groter plantvak wordt gekozen, denk dan aan een goede rand.
- De hoeveelheid zon, de bodem en de waterbeschikbaarheid zijn bepalend voor de plantensoorten die mogelijk zijn. Dit is dus verschillend per locatie.
- Kies voor plantensoorten die niet woekeren en schade kunnen veroorzaken aan gebouwen of bestrating. Bamboe is bijvoorbeeld een woekerende soort die problemen kan opleveren.

Ontwerp van de geveltuin

- Kies voor plantensoorten die jaarrond een groen en gevarieerd beeld opleveren.
- Maak bij voorkeur gebruik van de bijgevoegde plantenlijst.
- Zorg dat de grootte van de geveltuin past bij het formaat en de architectuur van het gebouw.
- Gebruik een degelijke en onopvallende constructie om klimplanten te bevestigen. Dit kan bijvoorbeeld met staaldraden.
- Verbeter de bodem tot op 30 á 50 cm diepte met duurzame tuinaarde, zodat planten beter groeien.

Duurzaam vergroenen

- Kies plantensoorten die een voedselbron of nestelbron voor insecten of vogels bieden. Bij voorkeur planten die van nature hier in de omgeving voorkomen.
- Kies voor variatie in plantensoorten per geveltuin. Dat vergroot de biodiversiteit.
- Geef de voorkeur aan planten in de volle grond. Planten in potten hebben veel meer water en voeding nodig.
- Maak indien mogelijk gebruik van regenwater om planten water te geven.
- Zorg ervoor dat de bodem bedekt is met beplanting, zodat de grond minder snel uitdroogt.
- Gebruik sterke materialen die lang mee gaan, of ga voor hergebruik.

Voorwaarden geveltuinen

Op de website van de gemeente Deventer staan voorwaarden die gelden voor het aanleggen van een geveltuin. Hierin staat onder andere dat mocht u gaan graven met een graafmachine, u verplicht bent dit te melden aan het kadaster. Op www.kadaster.nl/klic kunt u raadplegen of er kabels en leidingen liggen onder uw geveltuin.

Daarnaast wordt u gevraagd een formulier in te vullen. Hierin staan de volgende voorwaarden opgenomen (d.d. jan 2024):

1. De verwijderde verharding (stoeptegels, klinkers, e.d.) vervangt u voor eigen rekening door goede grond en beplanting. Zorg voor goede kantopsluiting, zodat de verharding niet kan wegschuiven.
2. De verharding (stenen of tegels) dient u te bewaren. Bij opheffing van het tuintje moet u de verharding weer aanbrengen.
3. Bomen en diepwortelende heesters zijn niet geschikt voor een geveltuin. Zij worden te groot en kunnen schade veroorzaken aan het riool, kabels en leidingen en zelfs funderingen. Ondergrondse en bovengrondse schade door onjuiste beplantingskeuze komen voor uw rekening.

4. De geveltuin moet goed onderhouden worden en vrij zijn van zwerfvuil (papier, blikjes, e.d.). De tuin mag geen overlast of gevaar veroorzaken. Planten mogen niet hinderlijk over de straat hangen. Als uw tuin naar het oordeel van de gemeente hieraan niet voldoet, wordt de tuin door de gemeente op uw kosten weggehaald. Hierover wordt natuurlijk eerst schriftelijk met u contact opgenomen.

5. De geveltuin mag maximaal 0,60 m diep zijn. Er moet 1,20 m obstakelvrije ruimte op het trottoir overblijven zodat kinderwagens en invalidenwagens veilig kunnen passeren. Onder obstakels vallen lantaarnpalen, verkeersborden, paaltjes, e.d.

6. Wanneer een nutsbedrijf of de gemeente in of naast de geveltuin werkzaamheden uitvoert, is eventuele schade niet verhaalbaar bij het nutsbedrijf en/of de gemeente.

7. Als u gaat verhuizen bent u verplicht dit schriftelijk bij de gemeente te melden en moet u aangeven of:

- a. de ter beschikking gestelde grond in de oorspronkelijke staat wordt hersteld of dat
- b. de nieuwe bewoner een nieuwe overeenkomst aanvraagt.

8. De gemeente is niet aansprakelijk voor schade die door derden is veroorzaakt.

9. U zorgt er voor dat de geveltuin en beplanting er altijd visueel aantrekkelijk uitzien. De gemeente controleert dit regelmatig. Als u in gebreke blijft, wordt u hier schriftelijk op aangesproken. Als de gemeente u hier twee keer een schriftelijke op heeft aangesproken dan is de gemeente bevoegd om op uw kosten de beplanting te (laten) verwijderen en/of de bestrating te (laten) herstellen. De overeenkomst tussen u en de gemeente vervalt.

Aansluitend hierop is het belangrijk om (robuuste) kantopsluiting aan te laten sluiten op de verharding in de omgeving, zowel qua kwaliteit als ook qua materiaal.

Beeldkwaliteitsplan Deventer Binnenstad

Het beeldkwaliteitsplan stelt ook algemene voorwaarden aan de plaatsing en vormgeving van groen in de binnenstad. Hieronder een citaat uit het document:

“De Deventer binnenstad is omgeven door het groen van de singel, de IJsseloevers en het Rijsterborgherpark en georiënteerd op de IJssel. Omwille van klimaatadaptie en natuurinclusiviteit neemt de behoefte aan groen en water in de stad toe. Het is van belang dat groen, water, bebouwing en verharding (klinkers, pannen en baksteen) met elkaar in balans blijven. (...) De plaatsing en vormgeving van groen en waterelementen in de openbare ruimte dient in de eerste plaats voort te komen uit de (historische) ruimtelijk-visuele structuur en kwaliteit van de binnenstad. Het groen-blauwontwerp wordt integraal meegenomen bij plannen voor de inrichting van de openbare ruimte. Versnippering, bijvoorbeeld in de vorm van planten- en bloembakken, en wildgroei worden voorkomen. Nieuwe te plaatsen verticale groenelementen (zoals bomen en hoog gevelgroen) dienen de zichtbaarheid van cultuurhistorische waardevolle panden niet te verstoren. De toevoeging van groen en water in de openbare ruimte is mogelijk, mits zorgvuldig ingepast en integraal vormgegeven. Cultuurhistorische structuren, zoals een gedempte gracht of verdwenen kerkhof, kunnen hiervoor als uitgangspunt dienen. In woonstraten verzachten smalle, goedverzorgde geveltuinen het straatbeeld, zonder de kenmerkende, afwisselende gevelwanden te verbergen. De mogelijkheid van geveltuinen geldt ook voor de aanloopstraat Walstraat, vanwege de functie, het profiel en de uitstraling. Ondersteunende groenelementen zoals plantenrekken, bewateringssystemen en boomroosters worden integraal mee ontworpen. Hiervoor gelden de richtlijnen voor straatmeubilair. De groene binnenterreinen van de bouwblokken en de parken vormen met hun begroeiing groene oases in de binnenstad. De binnenterreinen in de bouwblokken, vaak met een semi-openbaar of collectief karakter, zijn een belangrijk onderdeel van de groenstructuur van de

Deventer binnenstad. Ze vormen de groene tegenhanger van de grotendeels verharde openbare ruimte. Het streven is om de ruimtelijke kwaliteit en (historische) groenwaarden van deze groene oases te benutten en vergroening te stimuleren."

Archeologie

Hele grote delen van de binnenstad hebben een zeer hoge archeologische verwachting en kennen op basis daarvan in het omgevingsplan een strikt archeologie beleid met strikte diepte en oppervlakte vrijstellingsgrenzen. Als die diepte- en oppervlaktegrenzen worden overschreden is voor ingrepen een vergunning nodig.

Bij het ingraven van kleine geveltuinen zal dit door de beperkte oppervlakte en diepte over het algemeen niet van toepassing zijn. Ingrenen tot 0,3 m zijn vrijwel overal vrijgesteld. De enige uitzondering is het archeologische rijksmonument aan de Stenenwal waar niet mag worden gegraven zonder vergunning. Andersom geldt in de voormalige vestingzone veelal een vrijstellingsdiepte van 0,5 m. Bij voorkeur worden plantgaten in de middeleeuwse kern niet dieper ingegraven dan 0,3 m. In de vestingzone kan dit 0,5 m zijn. Ook iets dieper ingraven mag bij kleinere plantgaten wel.

Bij het (her)ontwerpen van de openbare ruimte ligt de focus in eerste instantie veelal op de bovengrondse inrichting. De keuzes die hierbij gemaakt worden, kunnen echter van grote invloed zijn op de ondergrondse impact van de werkzaamheden. Hoe meer ondergrondse werkzaamheden, hoe verstoring van archeologische lagen en vaak ook hoe meer kosten. Het aanbrengen van waterbergende lagen en boomplantvakken zijn voorbeelden van ingrepen met een forse ondergrondse impact. Door bij het ontwerp ook de ondergrondse impact mee te nemen, kan dit worden meegewogen. Niet alleen kunnen zo kosten worden bespaard maar in sommige gevallen kan de archeologische informatie ook dienen als inspiratie bij de inrichting van de openbare ruimte en de identiteit van een gebied.

4. Spelregels per deelgebied

Bijzondere pleinen

Karakter openbare ruimte

De bijzondere pleinen zijn de uitzonderingen in het middeleeuws gebied. De ruime pleinen vormen een mooi contrast met de smalle straten. Gebouwen aan de pleinen hebben vaak een grotere maat en een statig karakter. Het beeld wordt bepaald door representatieve gevels, grote bomen, hoogwaardige bestrating en op veel plekken eenduidig vormgegeven terrassen.

Beeldkwaliteit groen

De grote bomen bepalen het groene beeld op de pleinen. Overige groenelementen zijn hieraan ondergeschikt. Rond terrassen zijn dit bescheiden potten met laagblijvende beplanting die niet overheersen in het beeld en niet het zicht belemmeren. Op pleinen waar geen terrassen zijn, is ruimte voor een smalle goed verzorgde geveltuin, een enkele klimplant en potten nabij gebouwen.

Beeldkwaliteitsplan binnenstad

Het beeldkwaliteitsplan geeft geen eenduidige richtlijnen voor vergroening.

Kenmerkend voor de pleinen zijn de vaak grote bomen die het beeld bepalen, samen met de stenige gevels. Groene initiatieven verstoren dit beeld niet.

Verrommeling wordt voorkomen, door eenheid in beplanting en materiaalkeuze.

Er worden zoveel mogelijk kleuren en materialen gebruikt die al voorkomen in de openbare ruimte van het plein.

Plantenbakken horen duidelijk bij het gebouw of de functie van het gebouw, zoals een terras. Ze staan dus niet vrij op het plein, maar dichtbij gebouw of functie.

Spelregels groen

- Geveltuinen zijn maximaal 30 cm diep.
- Planten groeien niet via bedrading naar de overzijde van de straat.
- Groen wordt niet met naastgelegen panden gedeeld en bij verschillende gevels wordt gestreefd naar verschillende soorten en vorm van beplanting.
- Zorg voor robuuste beplanting en potten die bestand zijn tegen grote aantallen mensen die voorbij lopen.
- Winkelatalages moeten goed zichtbaar blijven.
- De doorstroming van het winkelgebied mag niet beperkt worden.
- Het karakter en de architectuur van de panden is leidend, boven de mate van vergroening.
- Zorg voor voldoende onderhoud van planten, zodat het er verzorgd uitziet en geen overlast veroorzaakt.
- Bij bepaalde monumentale gevels bestaat ook de mogelijkheid om gevelgroen uit te sluiten vanwege cultuurhistorische waarden van deze gevels. Denk bijvoorbeeld aan de Waag of de Drieharingen.
- Bankjes bij het groen zijn mogelijk, mits ze horen bij het terras en de doorstroming niet belemmeren.

Voorbeelden beeldkwaliteit groen

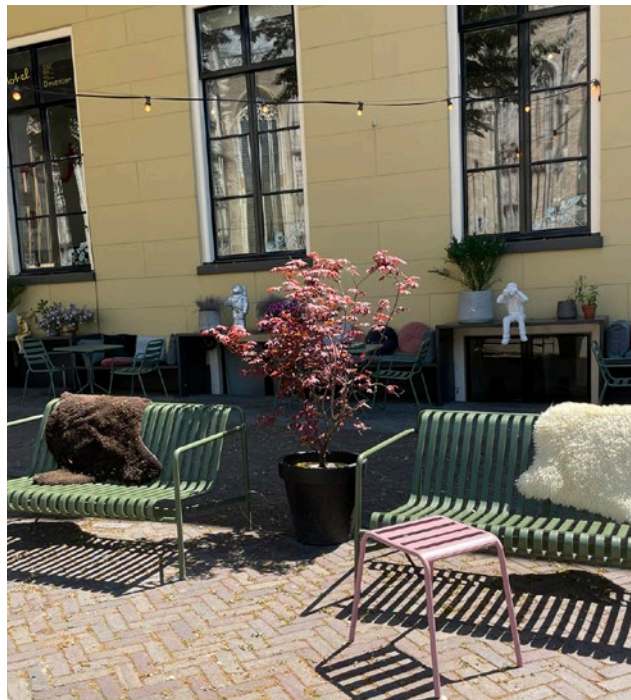
Hiernaast zijn een aantal beelden weergegeven van de beeldkwaliteit die gewenst is en past bij het karakter van de bijzondere pleinen.

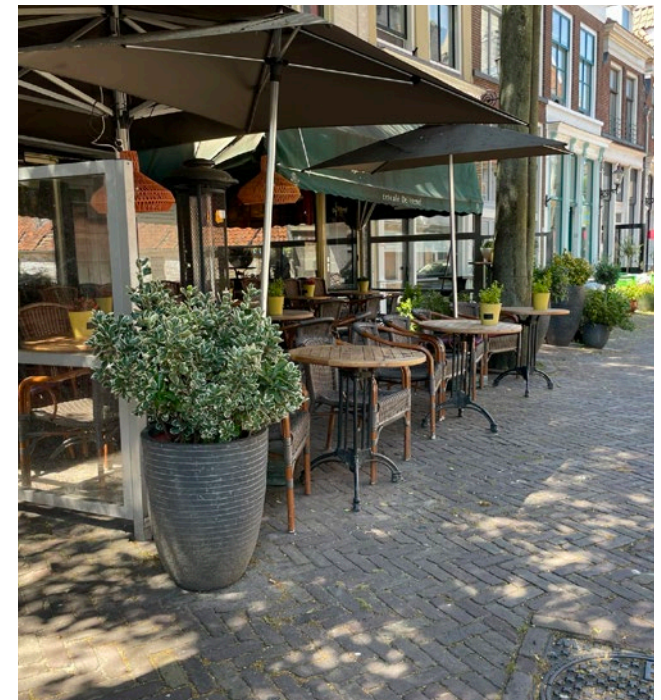
Robuuste plantenbakken in passende afmetingen

Een stevige rand om het plantvak met hergebruikte klinkers

Geschikte maat plantenpot en vorm beplanting

Robuuste plantenpot in passende afmetingen

Aanloopstraten, kernwinkelstraten en dwaalmilieu middeleeuwse kern

Karakter openbare ruimte

Het kernwinkelgebied kenmerkt zich door smalle straten met een grote verscheidenheid aan gevels. Op de begane grond bevinden zich vooral winkels met vaak een moderne etalage. Het karakter wordt bepaald door een eenduidige, hoogwaardige bestrating en karakteristieke panden met een grote diversiteit. Er is weinig groen, waardoor het geheel een stenige uitstraling heeft. Dit vormt een sterk en waardevol contrast met de groene binnengebieden. De Walstraat heeft reeds een groener karakter en een eigen kenmerkende beeldkwaliteit die afwijkt van andere straten in het kernwinkelgebied.

Beeldkwaliteit groen

Groenelementen bestaan uit smalle geveltuinen, met voornamelijk klimplanten, en potten met planten. De geveltuinen zijn meestal niet groter dan een stoeptegels en ook de potten hebben een bescheiden formaat. Materialen en kleuren zijn op elkaar afgestemd en elementen vallen niet op in het straatbeeld. Er is variatie in plantensoorten die de diversiteit aan gevels versterkt. Het stenige karakter van de straten behoudt de overhand.

Spelregels groen

- Geveltuinen zijn maximaal 30 cm diep.
- Planten groeien niet via bedrading naar de overzijde van de straat.
- Plantenbakken aan de gevel zijn mogelijk, mits in samenhang ontworpen met andere plantenbakken en passend binnen de beeldkwaliteit van het gebied.
- Groen wordt niet met naastgelegen panden gedeeld en bij verschillende gevels wordt gestreefd naar verschillende soorten en vorm van beplanting.
- Zorg voor robuuste beplanting en potten die bestand zijn tegen grote aantallen mensen die voorbij lopen.
- Een klein deel van de gevel is bedekt met groen. Zorg dat gevels niet overwoekerd raken. Winkeletalages moeten goed zichtbaar blijven.
- De doorstroming van het winkelgebied mag niet beperkt worden.
- Het karakter en de architectuur van de panden is leidend, boven de mate van vergroening.
- Zorg voor voldoende onderhoud van planten, zodat het er verzorgd uitziet en geen overlast veroorzaakt.

Beeldkwaliteitsplan binnenstad

Het beeldkwaliteitsplan geeft aan dat het openbare groen kan in de vorm van plantenbakken aan gevels. Dit dient in vaste regelmaat bevestigd te worden in een samenhangende vormgeving. De Walstraat is hierbij een uitzondering vanwege het afwijkende (groene) karakter.

Van deze beeldkwaliteit wordt nu afgeweken met dit document. Beplanting wordt bij voorkeur in de volle grond geplaatst. De gewenste beeldkwaliteit voor het groen wordt op de vorige pagina beschreven.

Voorbeelden beeldkwaliteit groen

Hiernaast zijn een aantal beelden weergegeven van de beeldkwaliteit die gewenst is en past bij het karakter van de aanloopstraten, kernwinkelstraten en het dwaalmilieu van de middeleeuwse kern.

Passend formaat beplanting en potten

Passend formaat beplanting en potten

Klimbeplanting in kleine vakken, passend in het straatbeeld

Klimbeplanting in een klein vak volgt het gebouw

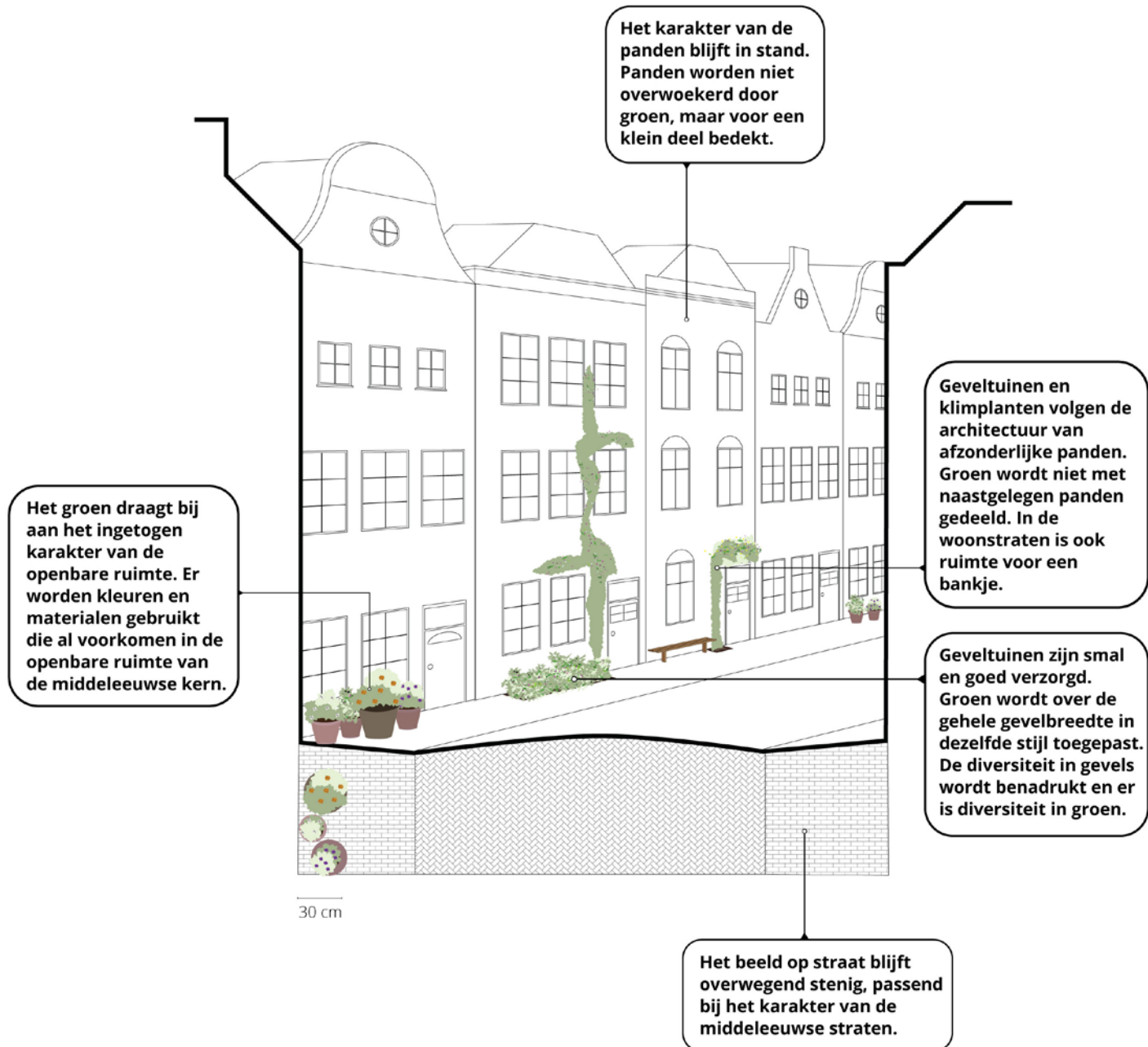
Woonstraten middeleeuwse kern

Karakter openbare ruimte

De woonstraten in de middeleeuwse kern kenmerken zich door smalle, licht gekromde straten met een grote verscheidenheid aan gevels. Het karakter wordt bepaald door een eenduidige, hoogwaardige bestrating en karakteristieke panden met een grote diversiteit. Er is weinig openbaar groen, waardoor het geheel een stenig beeld geeft. Dit vormt een sterk en waardevol contrast met de groene binnengebieden.

Beeldkwaliteit groen

Groenelementen bestaan uit smalle, goed verzorgde geveltuinen, met vaste planten en klimplanten, en potten met planten. De geveltuinen zijn wisselend in breedte en soms niet groter dan een stoeptegels. Er is variatie met potten in een bescheiden formaat. Materialen en kleuren zijn op elkaar afgestemd en elementen vallen niet op in het straatbeeld. Er is variatie in plantensoorten die de diversiteit van de gevels versterken. Er is meer ruimte voor groen dan in het winkelgebied, maar het stenige karakter van de straten behoudt de overhand. In de middeleeuwse kern blijft de Walstraat een uitzondering met een groener karakter.

Spelregels groen

- Geveltuinen zijn maximaal 30 cm diep.
- Planten groeien niet via bedrading naar de overzijde van de straat.
- Groen wordt niet met naastgelegen panden gedeeld en bij verschillende gevels wordt gestreefd naar verschillende soorten en vorm van beplanting.
- Zorg voor robuuste beplanting en potten die bestand zijn tegen grote aantallen mensen die voorbij lopen.
- Een klein deel van de gevel is bedekt met groen. Zorg dat gevels niet overwoekerd raken.
- Het karakter en de architectuur van de panden is leidend, boven de mate van vergroening.
- Zorg voor voldoende onderhoud van planten, zodat het er verzorgd uitziet en geen overlast veroorzaakt.
- Bankjes bij het groen zijn mogelijk, mits ze de doorstroming niet belemmeren.

Beeldkwaliteitsplan binnenstad

Het beeldkwaliteitsplan benadrukt voor de woonstraten in de middeleeuwse kern dat de individualiteit van panden zichtbaar blijft en de doorlopende straatwand herkenbaar. Geveltuinen dienen goed verzorgd te zijn in de stoepzone.

Gewenste vorm en beeldkwaliteit groen

Hiernaast zijn een aantal beelden weergegeven van de beeldkwaliteit die gewenst is en past bij het karakter van de woonstraten in de middeleeuwse kern. In de woonstraten is vaak ruimte voor een bankje en een plek voor mensen om buiten te verblijven. Daarmee hebben de geveltuinen ook een sociale functie.

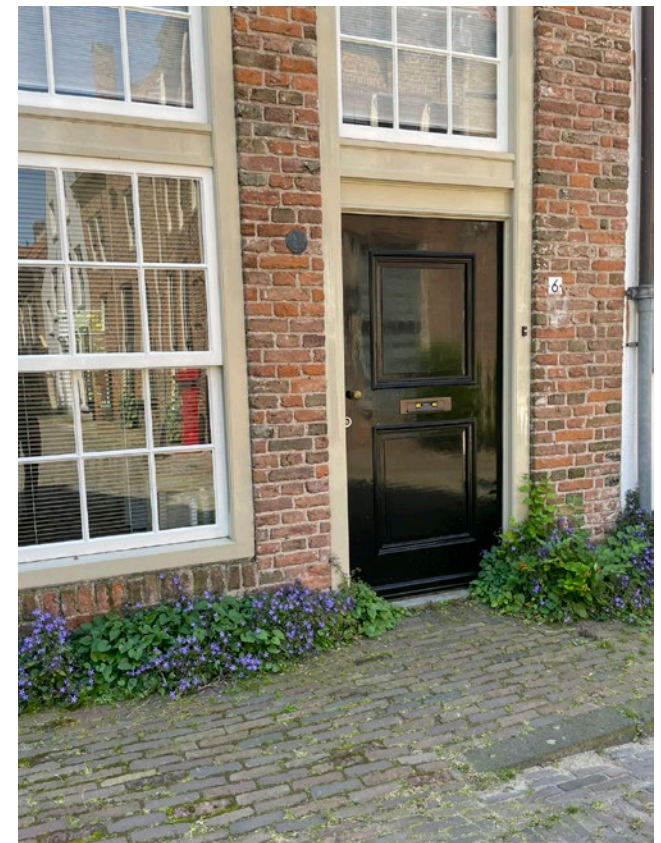
Cortenstaal als geschikt materiaal voor plantenbak, in passend formaat

Variatie in beplanting past bij karakter woonstraten

Klimplant volgt de vorm van het gebouw, bankje geeft ruimte voor ontmoeting

Geveltuin in bescheiden en natuurlijke vorm

Negentiende-eeuwse straten

Karakter openbare ruimte

In de negentiende-eeuwse straten is meer ruimte dan in het middeleeuws gebied. Straten zijn breder en er is vaak ruimte voor grote bomen. Panden hebben vaak een statig karakter en de begane grond ligt verhoogd, toegankelijk via enkele traptreden. Het karakter van de openbare ruimte wordt samen met de statige panden bepaald door een inrichting met gebakken klinkers en betontegels en grote bomen op de stoep.

Beeldkwaliteit groen

In de meeste straten staan bomen die het straatbeeld groen kleuren. Per straat varieert dit in soort en grootte. Op een aantal plekken grenzen diepe voor- en achtertuinen aan de straat. Hierin staan ook regelmatig grote bomen, waardoor de straat een gevarieerd groen karakter krijgt. Waar de woningen direct met hun gevel aan de straat grenzen is ruimte voor een geveltuin. De stoepen zijn vaak relatief breed, waardoor hier ruimte is voor een diepere geveltuin.

Geveltuinen en klimplanten volgen de architectuur van panden.

Er worden kleuren en materialen gebruikt die al voorkomen in de openbare ruimte van de 19^e-eeuwse straten. Er is ruimte voor een bankje in de woonstraten.

Het karakter van de panden blijft in stand. Panden worden niet overwoekerd door groen, maar voor een klein deel bedekt.

60 cm

Spelregels groen

- Geveltuinen zijn maximaal 60 cm diep, mits er een vrije doorloop van 1,2 m overblijft.
- Planten groeien niet via bedrading naar de overzijde van de straat.
- Groen wordt niet met naastgelegen panden gedeeld en bij verschillende gevels wordt gestreefd naar verschillende soorten en vorm van beplanting.
- Zorg voor robuuste beplanting en potten.
- Een klein deel van de gevel is bedekt met groen. Zorg dat gevels niet overwoekerd raken.
- Het karakter en de architectuur van de panden is leidend, boven de mate van vergroening.
- Zorg voor voldoende onderhoud van planten, zodat het er verzorgd uitziet en geen overlast veroorzaakt.
- Bankjes bij het groen zijn mogelijk, mits ze de doorstroming niet belemmeren.

Variatie in beplanting past bij karakter woonstraten

Passend formaat beplanting en potten

Beeldkwaliteitsplan binnenstad

Het beeldkwaliteitsplan binnenstad schrijft voor dat geveltuinen smal en goed verzorgd dienen te zijn. De doorlopende gevelwand moet zichtbaar blijven.

Gewenste vorm en beeldkwaliteit groen

Hiernaast staan een aantal voorbeelden van de beeldkwaliteit die gewenst is en past bij het karakter van de 19^e-eeuwse straten. In de woonstraten is vaak ruimte voor een bankje en een plek voor mensen om buiten te verblijven. Daarmee hebben de geveltuinen ook een sociale functie.

Klimplanten volgen de gebouwworm

Klimplant in klein plantvak met robuuste rand

5. Vergroening door de gemeente

Initiatief gemeente Deventer

Net als inwoners, ondernemers en vastgoedeigenaren neemt de gemeente zelf ook het initiatief om de binnenstad te vergroenen. In verschillende onderhoudsprojecten wordt gezocht naar het vergroenen van de openbare ruimte en wordt de hoeveelheid

Klimplanten op het stadskantoor

verharding zoveel. De gemeente ontwerpt de openbare ruimte in lijn met de uitgangspunten en spelregels in dit document, voor zover relevant. Parallel aan de initiatieven uit de samenleving zoekt de gemeente ook naar geschikte locaties voor vergroening. Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Verharding wordt zoveel mogelijk beperkt. Alleen functionele verharding wordt aangelegd, of er wordt voor verharding gekozen vanwege esthetische redenen. Waar mogelijk wordt dus vergroend, zowel in bestaande straten die opnieuw worden ingericht als op nieuwe locaties.
- Groen wordt in principe aangeplant in de volle grond en niet in bakken. Dat zorgt voor een duurzamere groenstructuur en minder onderhoud.

- Het groen heeft zoveel mogelijk invloed op het beperken van de overlast door klimaatverandering. Dus er wordt schaduw gecreëerd en water kan in de bodem infiltreren indien mogelijk.
- Er worden diverse en inheemse soorten toegepast, tenzij er een goede reden is om dit niet te doen vanuit esthetiek, cultuur of onderhoud.
- Er wordt voldaan aan de eisen vanuit beheer en onderhoud.
- Het ontwerp van groenvakken in de openbare ruimte is in lijn met het beeldkwaliteitsplan en met dit voorliggend document. Het beeldkwaliteitsplan schrijft hierover: *“De toevoeging van groen en water in de openbare ruimte is mogelijk, mits zorgvuldig ingepast en integraal vormgegeven.”* Feitelijk is het voorliggend document een uitwerking van deze filosofie. Beide visies kunnen elkaar versterken.

Vergroening in de openbare ruimte, Bursestraat

Om te komen tot geschikte locaties gaat de gemeente actief aan de slag. We gaan in gesprek met openbare ruimte beheerders, wijkmanagers, groenspecialisten, landschapsarchitecten en stedenbouwkundigen om kansrijke locaties boven water te krijgen. Op basis van het beschikbare budget en de winst die te behalen is met het vergroenen selecteren we plekken waar we kunnen

vergroenen. We gaan in gesprek met betrokkenen, maken een ontwerp voor de plek en voeren het uit volgens onze standaarden. Zo werken we samen toe naar een steeds groenere binnenstad waar het fijn wonen, werken en recreëren is.

Vergroening in de openbare ruimte, kruising Zandpoort-Bokkingshang

Vergroening in de openbare ruimte voor het station

6. Inspiratie en plantensoorten

Voor een geveltuin of plantenbak zijn veel plantensoorten geschikt. Om te komen tot geschikte soorten zijn een aantal voorwaarden van belang:

- Stem de plantensoorten af op de plek waar ze groeien: in de zon, halfschaduw of schaduw.
- Kies zoveel mogelijk planten die hier van nature voorkomen.
- Zorg voor goede grond. Breng goede tuinaarde aan in het plantvak. Vaak is dit groter dan het plantvak zelf.
- Geef regelmatig water in droge periodes, met name planten in bakken en kort na de aanleg.
- Kies bij voorkeur planten die in de volle grond staan. Deze hebben minder verzorging nodig en geven een positieve bijdrage aan de bodem.
- Zorg voor een goede begeleiding van klimplanten en kies voor plantensoorten die niet hechten aan de gevel. Met bijvoorbeeld staaldraden of houten latten zijn klimplanten goed te begeleiden. Hiervoor zijn verschillende systemen beschikbaar. Zorg ervoor dat de gevel niet beschadigd raakt.

Klimplanten

Hieronder staan, ter inspiratie, een aantal suggesties voor klimplanten die geschikt zijn om tegen een gevel te laten groeien vanuit een geveltuin of klein plantvak. Deze soorten doen het over het algemeen goed, zijn grotendeels van nature voorkomend en hebben natuur- en sierwaarde. Deze soorten hechten zich niet aan de gevel en hebben dus begeleiding nodig.

- Wilde Kamperfoelie. *Lonicera periclymenum*
- Klimhortensia. *Hydrangea anomala petiolaris*
- Wilde bosrank. *Clematis vitalba*
- Duitse Pijp. *Aristolochia durior*
- Klimroos. *Rosa 'Aloha'*
- Schijnaugurk. *Akebia quinata*
- Hop. *Humulus lupulus*

Planten geveltuin en plantenbakken

Hierna staan verschillende soorten die geschikt zijn om (bij elkaar) in een geveltuin te planten of in een plantenbak te zetten. Het zijn soorten die het op de meeste plekken goed doen (let op zon of schaduw), goed verkrijgbaar zijn, sierwaarde hebben en een bijdrage leveren aan het vergroten van de biodiversiteit.

- Grote kattenstaart - *Lythrum salicaria*
- Geranium 'Rozanne'
- Kattenkruid - *Nepeta faassenii 'Walker's Low'*
- Salie - *Salvia nemorosa 'Caradonna'*
- Duizendblad - *Achillea millefolium*
- Spoorbloem - *Centranthus ruber 'Coccineus'*
- Prikneus - *Lychnis coronaria*
- Leliegras - *Liriope muscari*
- Lavendel hidcote
- Rozemarijn
- Tijm

Groene daken

De gemeente vindt het belangrijk dat er meer groene daken worden gerealiseerd. Groene daken bieden verkoeling in gebouwen op warme dagen, geven van bovenaf een groen beeld en dragen bij aan het vergroten van de biodiversiteit. Daarnaast dragen ze bij aan het verminderen van wateroverlast op straat.

Bij het realiseren van een dakterras dient daarom een deel als groendak uitgevoerd te worden, indien de constructie en afmetingen dit toelaten.

Er zijn lichtgewicht systemen die geen zware dakconstructie vereisen en als de sterkte van het dak dit toelaat is een zwaarder systeem mogelijk met grotere planten. Kies ook hier bij voorkeur voor inheemse planten die van nature voorkomen in de regio. Hiervoor zijn verschillende combinaties van planten beschikbaar die zijn afgestemd op de groeiomstandigheden van een dak.